

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. šek. rač. 11.153. Telefon 3112

Stanovska častna razsodišča

Stanovska organizacija more in sme računati na gotove uspehe šele tedaj, če ima kvalitativno močno članstvo; zato mora biti prvenstveni njen namen, to svoje članstvo čim bolj spopolniti in moralno dvigniti. Številčno še tako močna armada, brez kvalitativne vrednosti borcev, more nuditi le majhen odpor in se razbije že ob najmanjšem navalu nasprotnika. Isto velja za najrazličnejša združenja, katerih pozitivni uspehi dela so vselej odvisni od članstva, ki mora biti prežeto s čutom solidarnosti do celote in do vsakega posameznega sočlana te celote.

Zelo radi govorimo o močnem učiteljskem združenju. S ponosom se trkam na prsi, da pripadamo največji stanovski organizaciji v državi, a pri tem navadno pozabljamo, da se moč našega, kakor tudi nobenega drugega združenja, ne sme meriti po številu članstva, marveč po njegovi moralni vrednosti. Vedno se moramo zavedati le enega dejstva: ne kvantiteta, marveč kvaliteta članstva je v koledajih trenutkih vedno odločilna.

Vsaka stanovska organizacija more in sme trditi, da je na višku svoje moči, šele tedaj, ko je njeno članstvo izkristalizirano, prežeto stanovske zavesti in ima enotne poglede na potrebe stanu in zahteve svoje organizacije ter je vedno zmožno zapostaviti svoje lastne interese, če je to potrebno in v korist celotnega stanu. Moralne vrednote in etične osnove stanu bodo povsem trdne šele takrat, ko jih utrdi vsak posamezni član najprej pri sebi. Le na moralnih vrhlinah bogati posamezniki morejo postaviti tako krepke in trdne etične osnove stanu, da ga bo mogla njegova stanovska organizacija vedno in povsod uspešno zastopati.

Tako članstvo, tak stan nam bodi ideal, in do tega naj pripomorejo stanovska častna razsodišča.

Praksa nam kaže, da članstvo nima pravičnega razumevanja za stanovska častna razsodišča. Napačno bi bilo misliti, da so to nekeke disciplinske eksekutivne ustanove. Ne! Razsodišča imajo vzgojen pomen, ki je razviden ne samo iz pravil, marveč tudi iz poslovnika za razsodišča.

Prejšnja pravila Jugoslovanskega učiteljskega združenja, ki so bila sprejeta l. 1931., so imela glede stanovskih častnih razsodišč zelo slabe določbe, kajti vse te so bile strpane v člen 40. V enem samem členu ne morejo biti vsebovana vsa določila, ki so nam nujno potrebna pri tako važni ustanovi, kot so ravno častna razsodišča. Prav to je bil razlog, da so posamezne edinice združenja temeljito preštudirale zadevo in smo dobili v novih pravilih navodila obsegajoča 10 členov in k tem še poseben poslovnik.

Zakaj so nam potrebna tako obsežna navodila? Na glavni skupščini JUU v Sarajevu so bila, razen pravil in prej omenjenega poslovnika, sprejeta tudi »Osnovna načela Jugoslovanskega učiteljskega združenja v pogledu personalne prosvetne politike in intervencije«. Vsak član je prejel knjižico Program in pravila JUU, v kateri so objavljena tudi ta načela, in iz njih lahko povsem točno posname, kakšna je smer učiteljskega združenja in kake zahteve ima ta organizacija do svojega članstva. Hočemo kvalitativno močno organizacijo, katere članstvo bo sposobno graditi trdne etične temelje učiteljskega stanu, in to doseči bo mogoče le, če se vsak učitelj drži načel, ki veljajo za vse članstvo JUU. Ako pa nevede ali nehoti ali pa tudi namenoma ne upošteva osnovnih načel JUU in deklaracij, tedaj nudijo obsežna in izčrpna navodila poslovnika stanovskih častnih razsodišč povsem zadostno garancijo za popolnoma korektno in objektivno presojanje vsakega primera.

Uspešno poslovanje stanovskih častnih razsodišč je odvisno od pravičnega razumevanja postopka od strani članstva. Člen 40. pravil JUU se namreč glasi: Za poravnavanje sporov med člani, kakor tudi zaradi preiskave in ugotovitve resnice v delikatnejših osebnih sporih, se ustanavlja pri vsaki organizacijski edini častno razsodišče. Če iz določb samega tega člena se razvidi, da so razsodišča namenjena za poravnavanje sporov in za ugotovitev resnice in nikakor ne za obsodbo prizadetih. Nastane torej vprašanje, ali gleda vse naše članstvo na stanovska razsodišča s tega vidika ali z drugačnega. Če se torej kakemu članu očita kaka netaktnost napram tovarišu(-ici) ali pregrešek napram osnovnim načelom JUU, česar se pa on ne zaveda, ali ni bolje, da se ugotovi resnica pred razsodiščem, nego da ostane nad prizadetim nekaj sum. Najlažje se ugotovi resnica pred objektivnim in nepristranskim forumom, kakršnega tvori prav stanovsko razsodišče, ki je povsem neodvisno od odbora in tvori povsem samostojno ustanovo v vsaki edini edini združenja. In prav ta neodvisnost razsodišča daje popolno garancijo za nepristrano in objektivno presojo vsakega bodisi bona fide ali pa tudi mala fide izvršenega de-

janja. Ker pa je edini namen stanovskega častnega razsodišča, vzgajati članstvo k povsem pravičnemu razumevanju organizacijskih načel, se nikoli ne more in ne sme pričakovati od njega neprijetnih posledic ali eksemplarnih kazni. Vsak pravi vzgojitelj dobro ve, da je kazen najslabše vzgojno sredstvo, in tega se prav učitelji dobro zavedamo.

Razsodišča pri posameznih edinicah so sestavljena iz dveh stalnih članov in predsednika, ki je izmed petih predsednikov za vsak primer posebej izžreban. Vsi ti so bili izvoljeni na letnih skupščinah. Funkcionarji te važne ustanove si morajo šteti v posebno čast, da se jim zaupa častna naloga objektivnih razsodnikov v raznih, včasih manj, včasih bolj koledajih primerih. Nikaki pomisleki ne smejo priti do veljave, kajti kdor pravilno razume ustanovo stanovskih častnih razsodišč, se bo zavedal njene vzvišene naloge, ki ne dopušča niti najmanjših dvomov v svojo nepristranost. Čut odgovornosti napram celotni organizaciji in napram vsemu članstvu v njej nam veleva, da smatramo prav vsi častna razsodišča kot najvišji forum svoje organizacije, ki ni sodna, marveč tovariška institucija, ki daje nove napotke, nove iniciative za pravilno delo v združenju.

In končno — priznajmo še odkrito, da se marsikje in ob raznih prilikah pokaže potreba pravilne vzgoje organiziranega članstva. Vzemimo si k srcu besede, ki jih je izrekel blagopokojni kralj Peter I. učiteljem 6. avgusta 1903.:

»Vi ste vzgojitelji mladine! Kakršni boste vi, taka bo mladina, a kakršna bo mladina, tak bo narod in taka bo njegova bodočnost.«

no ekonomsko in socialno zasiguranost. Zaradi šolskega in izvenšolskega dela je potrebna učitelstvu vsestranska uradna opora in zaščita. Prepričati je treba napade na stan. Avtonomija šolske uprave je nujna. Dalje so obrazložili svoje stališče do prosvetne personalne politike: stalnosti, namestitvev, premestitev, razpisov službenih mest, dodelitev in odpustitev. Prikazali so potrebo, da se vrše postavitev abiturientov zgolj po starosti, upoštevajoč pri tem socialne razmere. Število proračunskih mest za pripravnike je treba povečati. Obrazložili so potrebo zakonitve zvanja »šol. upravitelj« in navedli želje učiteljskega gleda napredovanj, disciplinskega postopka itd.

Gospod načelnik je z zanimanjem sledil izvajanjem deputacije in je zagotovil, da bo po vseh svojih močeh stremil za tem, da se rešijo vsa vprašanja v korist šole in učiteljskega.

Vodstvo sekcije pri načelniku prosvetnega oddelka

V četrtek dne 14. januarja 1937. ob 16. uri je sprejel novi načelnik prosvetnega oddelka g. dr. Lovro Sušnik deputacijo vodstva sekcije, ki so jo tvorili predsednik Ivan Dimnik, podpredsednica Franja Završanova in tajnik Metod Kumelj. Deputacija je pozdravila g. načelnika kot novega šefa prosvetnega oddelka. V daljšem razgovoru so zastopniki učiteljske organizacije obrazložili g. načelniku vsa važna vprašanja, ki zadevajo šolo, učitelstvo in učiteljsko organizacijo. Predvsem so pokazali kratek historiat organizacije same, obrazložili »Deklaracijo«, njen pomen za narodno šolo in učitelstvo in delo učiteljske organizacije po načelih Deklaracije. Predložili so potrebo pedagoške svobode učitelja in svobode otroka pri pouku, znižanja števila učencev v razredu in osemletne šolske obveznosti. Poudarili so, da je treba vrniti učitelstvu stalnost na mestu, ker zahtevajo to interesi šole. Učitelstvo potrebuje tudi popol-

Praktični učiteljski izpiti in sorodni problemi

Dovolite v zadevi praktičnih učiteljskih izpitov besedo tudi starejšemu tovarišu.

Praktični učiteljski izpit je bil že pred svetovno vojno predmet resnega razmotrivanja in tudi kritike.

Iz pedagoških revij smo zvedeli, da se v Nemčiji pripravlja sprememba teh izpitov. Nova nemška odredba o »drugem« učiteljskem izpitu, izdana 3. julija 1912. v Berlinu, je imela v 1. členu sledečo določbo:

»Usposobljenost za dokončno namestitev v ljudskošolski službi se ugotovi z izpitom na tisti šoli, na kateri je učitelj zaposlen.«

Ta določba me je tako navdušila, da sem vzradoščen v predjesni istega leta stopil k pokojnemu ravnatelju mariborskega učiteljskega, g. H. Schreinerju z vprašanjem, ali je upati, da se omenjena odredba uveljavi tudi pri nas. To me je zanimalo predvsem zaradi tega, ker sem imel v jesenskem terminu polagati praktični izpit, toda zvedel sem, da žal v tem vprašanju mi še nismo tako daleč kot v Nemčiji. Vzeti sem moral torej knjige in ponoviti vso snov iz učiteljskega.

Po istih načelih kot pred vojno, le z malimi spremembami, so se pri nas tudi po vojni opravičali drugi usposobljenosti, sedaj praktični učiteljski izpiti. Prejšnji naziv »usposobljenostni« izpit je, rekel bi, nedoločno raztegnjen tako, da vsebuje vprašanje znanstvene in praktične sposobnosti ter je kot tak nekako upravičeno značaj tega izpita, torej kot ponovni maturitetni, oziroma diplomski izpit, le žal z večjim poudarkom znanstvenega dela in majšim upoštevanjem praktičnega dela izpita. S preimenovanjem v »praktični« učiteljski izpit pa je že na zunaj dovolj preciziran namen in potek tega izpita, ki torej stremi ugotoviti le praktično-poklicno sposobnost izpraševanca. To preciziranje je pa žal ostalo le v nazivu!

Tovariša Tone Trdan in Pavčič Marijan sta v 21. in 22. števi »Učiteljskega tovariša« z ozirom na zadnje praktične učiteljske izpiti v Mariboru in Ljubljani objavila članka, poudarjajoča zastarelost načina izvajanja teh izpitov. Drugi je tudi predlagal anketo o tem vprašanju v našem glasilu. Menim, da bi tako anketiranje le po posameznikih zašlo vse preveč v obširnost in nazadnje v komplicacije brez jasnih dognanj, ako za osnovo take ankete ne določimo načrta za obravnavo. Moje mišljenje je, naj tak načrt izdelava posebne delovne zajednice pri sreskih učiteljskih društvih, redigira pa naj ga sekcijski šolsko-upravni (ali kak drug) odsek.

Ker se že navaja, da je ravno vprašanje teh izpitov že ugodno rešeno v Nemčiji, naj navedem par ugotovitev. Ze l. 1890. je magdeburški provincialni šolski svetnik Friese

disč, se bo zavedal njene vzvišene naloge, ki ne dopušča niti najmanjših dvomov v svojo nepristranost. Čut odgovornosti napram celotni organizaciji in napram vsemu članstvu v njej nam veleva, da smatramo prav vsi častna razsodišča kot najvišji forum svoje organizacije, ki ni sodna, marveč tovariška institucija, ki daje nove napotke, nove iniciative za pravilno delo v združenju.

In končno — priznajmo še odkrito, da se marsikje in ob raznih prilikah pokaže potreba pravilne vzgoje organiziranega članstva. Vzemimo si k srcu besede, ki jih je izrekel blagopokojni kralj Peter I. učiteljem 6. avgusta 1903.:

»Vi ste vzgojitelji mladine! Kakršni boste vi, taka bo mladina, a kakršna bo mladina, tak bo narod in taka bo njegova bodočnost.«

no ekonomsko in socialno zasiguranost. Zaradi šolskega in izvenšolskega dela je potrebna učitelstvu vsestranska uradna opora in zaščita. Prepričati je treba napade na stan. Avtonomija šolske uprave je nujna. Dalje so obrazložili svoje stališče do prosvetne personalne politike: stalnosti, namestitvev, premestitev, razpisov službenih mest, dodelitev in odpustitev. Prikazali so potrebo, da se vrše postavitev abiturientov zgolj po starosti, upoštevajoč pri tem socialne razmere. Število proračunskih mest za pripravnike je treba povečati. Obrazložili so potrebo zakonitve zvanja »šol. upravitelj« in navedli želje učiteljskega gleda napredovanj, disciplinskega postopka itd.

Gospod načelnik je z zanimanjem sledil izvajanjem deputacije in je zagotovil, da bo po vseh svojih močeh stremil za tem, da se rešijo vsa vprašanja v korist šole in učiteljskega.

Gospod načelnik je z zanimanjem sledil izvajanjem deputacije in je zagotovil, da bo po vseh svojih močeh stremil za tem, da se rešijo vsa vprašanja v korist šole in učiteljskega.

zahteval pedagoško-praktično-metodično preorientacijo teh izpitov in izdal posebno knjigo, obenem z navedbo izpitnih vprašanj, ki je že takrat srečno združila znanstveno podlago z lastno prakso. Ze l. 1901. pa je tam izšla prva v tem smislu preurejena izpitna odredba, predhodnica zadevne, že v začetku navedene odredbe iz l. 1912.

Glavno zaslug za uveljavljenje te uredbe in tudi za rešitev drugih sodobnih šolskih vprašanj v Nemčiji pa je imela tammošnja akcija delovnih zajednic med učitelstvom. Pozitivnost delovanja teh zajednic v posameznih deželah Nemčije je priborila:

1. da so bile te zajednice oblastveno priznane,

2. da so udeleženci tega zajedniškega delovanja po gotovi dobi in delovnem rednem zaključku bili deloma ali celo popolnoma oproščeni praktičnega učiteljskega izpita. V deželah, v katerih pa take delovne zajednice niso propevale ali sploh niso obstojale, so ostale v veljavi še stare izpitne določbe. — Na vsak način poučna dejstva!

Smatral sem za važno, da to prav tu omenim, saj smo pred leti že dokaj uspešno pričeli s organiziranjem delovnih zajednic, a žal so take zajednice, krožki, odseki i. sl. skoraj izginili ter vse preveč čakamo le na — delavce — soliste!

Pred 2 letoma smo čitali o poraznem rezultatu praktičnih učiteljskih izpitov v jažnih banovinah. Lani smo, kajpada, morali pokazati »sotekmovanje« Slovinci! Na čigav rovaš le neki? Izpraševalci in izprašanci so se poznali še iz študija na učiteljskih. Bila bi vsekakor zanimiva anketa teh obojih o poteku, vtisu in zaključku lanskim jesenskimi poraznih praktičnih ali — nepraktičnih izpitov! Prava anketa bi morda od take predankete mnogo pridobila. Prepričan sem, da bi tako ugotovili potrebne korekture na obeh straneh ter bi že pred dosego spremembe sedanje izpitne odredbe v njenem okviru lahko marsikateri čeri izgladili, vrzeli izpolnili in nepotrebnosti odstranili. Za prvi hip bi morda že ta poskus bil — delna pridobitev!

V okviru gori predlaganega poskusa bi morda mogle izpitne komisije pristati na poročilo izprašanca o njegovem dvoletnem šolskem delovanju, bodisi, da ga poda ustno ali pismeno. Ze slišim: Od kod vzeti čas? Pri ugodnih rezultatih izpraševanca le v kratkih, pri dvomljivih v daljših izvajanjih markantnosti posameznih točk takega delovnega poročila!

Za delovna poročila se zavzemam že več let, ker bi po mojem mišljenju ta poročila mogla nadomestiti pisanje sedanjih tednic, ali jih vsaj v tej smeri preurediti. Prav tako

VSEBINA:

Stanovska častna razsodišča.
Vodstvo sekcije pri načelniku prosvetnega oddelka.
Praktični učiteljski izpiti in sorodni problemi.
Učiteljske menze po vaseh.
Dva jubileja.
Fran Gabršku.
Učiteljski pokret: Božični sestanek »Učiteljskega pokreta«.
LISTEK: Človeka nikar...!
Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Kaj vse pišejo o učitelstvu, šoli, prosveti in JUU. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Ekskurzijški odsek. — Učiteljski pevski zbor Emil Adamič. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

se že delj časa zavzemam za delovna poročila ob priliki nadzorovanj.

Ze l. 1935. sem pri zborovanju sreskega učiteljskega društva Maribor-levi breg o tej zadevi stavil, sicer presplošen, nepopoln, toda smiselno in glavnem odgovarjajoč predlog ter ga po sprejetju predložil istega leta naši banovinski skupščini. Glasil se je:

»Vsakoletne obširne šolske statistike naj bi se skrčile na minimum, a na njihovo mesto naj bi prišla ob sklepu šol. leta redna delovna poročila, v katerih naj bi učitelj priobčil ves nastavek, potek, ovire-okoliščine in sklep letnega razrednega dela s karakteristiko šolskega materiala. Tako letno delovno poročilo bi tvorilo važen objekt pri nadzorovanju in ocenjevanju učiteljevega šolskega dela.

V istem smislu naj se reformira tudi praktični učiteljski izpit! Za ta izpit naj bo predpisano posebno delovno poročilo, ki ga je izprašavec zbiral vsa leta svojega šolskega delovanja pred polaganjem izpita in v katerem priobči:

1. vsa dobljena izkustva in vtise glede svojega prvega učnega in vzgojnega delovanja,

2. vse glede svoje nadaljnje izobrazbe.

Kdaj in kako naj bi za izpit izvršil pismeni izdelek tega delovnega poročila, ki naj bi tvorilo glavno učno-razgovorno in debatno snov med izpraševalno komisijo in polagateljem izpita, je stvar nadaljnega našega proučevanja, iz katerega naj bi sledile potem bistvene smernice.«

Priobčujem predlog, ki morda tudi kaj doprinese k zaželeni anketi. Ako bo ta realizirana, bo morala upoštevati tudi temeljito razpravo g. prof. Šiliha »Reforma učiteljske izobrazbe« (»Popotnik« 1935/36., št. 1.—2.).

Neverjetno mnogo sorodnih problemov se suče okoli praktičnih učiteljskih izpitov, n. pr. zajedniško delovanje učiteljskih zborov na šolah, medsebojne hospitacije in šolski obiski, redne in nemotene namestitve ter zaposlitve učiteljev začetnikov, izbira zares šolskih praktikov v praktično izpitno komisijo, izpit ali vsaj praktični nastop v izpraševančevem razredu, sorazmerje med teoretsko in praktično sposobnostjo radi ocene itd. Do podrobnosti bi prišli šele pri anketi. Zeleti bi bilo, da bi se za enkrat sprejela vsaj delovna poročila pri teh izpitih, kar bi bilo vsekakor izvedljivo.

Vsekakor pa moramo stremiti za tem, da dosežemo res praktično izvajanje »praktičnih« učiteljskih izpitov.

To pa bo doseženo šele tedaj, ko bo učitelstvo polagalo praktični učiteljski izpit pred komisijo v razredu, v katerem poučuje.

Vauda Mirko

Učiteljske menze po vaseh

Kje so vzroki raznih nesoglasij med požejskim učitelstvom? Rešitvi tega življenjsko važnega vprašanja bi morali v lastnem interesu posvetiti mnogo več pozornosti, da tako dosežemo z dobro voljo in odpravo negativnih vzrokov večjo medsebojno enotnost in soglasje.

Kdor je dalje časa opazoval in zasledoval razmere na raznih šolah, je najbrže s presečenjem ugotovil, da igra prehrana vaškega učiteljskega prav pogosto odločilno vlogo v harmoniji odn. disharmoniji posameznih učiteljskih zborov.

Z gospodarsko krizo se je posebno na deželi potencirala borba za pridobitev samskega učiteljskega na prehrano. Samo ob sebi umevno je, da v to borbo posegajo le vaški mogotci ter da revnejše prebivalstvo na vasi nima od tega nobenih dohodkov. Pa tudi učitelstvo radi te konkurenčne borbe nima nobenih koristi, cene za prehrano ostajajo na deželi slej kot prej višje kakor so za prehrano v mestu. Razen tega pa postaja učitelstvo vse prečesto žrtev raznih vaških spletkarjev in to predvsem tam, kjer je na hrani pri dveh ali celo večih hranodajalcih. Nevede in nehoti prihaja učitelstvo tako pod vpliv krajevnih mogotcev, ki poleg izkoriščanja zanašajo med učitelstvo nesoglasje, razdor, spore in